

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра українознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної роботи
проф. М.Р.Гжегоцький

_____ 2019 р.
– “ ___ ” _____

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З
ДИСЦИПЛІНИ**

“КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ТА ЕТИКЕТ ЛІКАРЯ”

(назва навчальної дисципліни)

**підготовки фахівців рівня вищої освіти - магістр
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 222 «Медицина»**

Обговорено та ухвалено
на методичному засіданні кафедри
українознавства
Протокол № 1
від “30” серпня 2019 р.
Завідувач кафедри
доц. Єщенко Т. А. _____

Затверджено профільною методичною
комісією з гуманітарних дисциплін
Протокол № 1
від “30” серпня 2019 р.
Голова профільної методичної
комісії_проф. Держко І. З. _____

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Черкес Надія Дмитрівна
кандидат філологічних наук, доцент кафедри

українознавства ЛНМУ імені Данила Галицького

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

РЕЦЕНЗЕНТИ :

Гонтарук Лариса Володимирівна
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
загального мовознавства ЛНУ ім. І Франка

Якубовська Марія Іванівна,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
українознавства Української академії друкарства.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Культура мовлення та етикет лікаря»

відповідно до Стандарту вищої освіти *другого (магістерського) рівня*

галузі знань *22 «Охорона здоров'я»*

спеціальності 222 «Медицина»

освітньої програми *магістра* медицини

Опис навчальної дисципліни (анотація) :

а) ґрунтується на отриманих під час навчання у середній загальноосвітній школі базових знаннях із сучасної української літературної мови;

б) закладає основи фахової мови медика, з перспективою використання здобутих знань у професійній діяльності;

в) продовжує формувати мовну компетенцію, комунікативні навички майбутніх спеціалістів та сприяє становленню національно свідомої особистості.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основи сучасного професійного мовлення, медична термінологія, правила укладання фахової документації, культура наукової та професійної української мови, формування навичок і вмінь з актуальних видів професійної мовленнєвої діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: інтегрується з дисциплінами українознавчого спрямування та з іншими дисциплінами на рівні використання фахової нормативної лексики (медичної термінології);

• **Мета та завдання навчальної дисципліни**

1. Метою викладання навчальної дисципліни «Культура мовлення та етикет лікаря» є продовження формування національно-мовної особистості, комунікативних навичок майбутніх спеціалістів, студіювання особливостей фахової мови

Основними завданнями вивчення дисципліни «Культура мовлення та етикет лікаря» є:

- засвоєння основоположних понять з курсу «»;
- усвідомлення значимості державної мови в професійному спілкуванні;
- оволодіння основами фахової мови медика;
- опанування норм укладання медичних документів.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результат навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

інтегральна: здатність розв'язувати складні практичні проблеми і завдання в процесі навчання;

загальні: здатність навчатися; здатність продукувати нові ідеї (творчість); здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел; здатність до професійного (усного та письмового) спілкування фаховою мовою; здатність до безперервного навчання та саморозвитку, самостійної праці.

спеціальні (фахові, предметні): професійні знання, вміння та навички фахового спілкування, володіння вербальними та невербальними засобами вираження думки.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				
		Лекцій (годин)	Практичних занять (год.)			СРС
Назва дисципліни: «Культура мовлення та етикет лікаря» Змістових модулів 1	3 кредитів / 90 год.	0	20	70	1 курс (1 семестр)	залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є культура мови та мовний етикет медичних працівників

Опис навчальної дисципліни (анотація) «Культура мовлення та етикет лікаря» як навчальна дисципліна:

а) ґрунтується на отриманих під час навчання у середній загальноосвітній школі базових знаннях із сучасної української літературної мови;

б) закладає основи фахової мови медика, з перспективою використання здобутих знань у професійній діяльності;

в) продовжує формувати мовну компетенцію, комунікативні навички майбутніх спеціалістів та сприяє становленню національно свідомої особистості.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основи сучасного професійного мовлення, медична термінологія, правила укладання фахової документації, культура наукової та професійної української мови, формування навичок і вмінь з актуальних видів професійної мовленнєвої діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: інтегрується з дисциплінами українознавчого спрямування та з іншими дисциплінами на рівні використання фахової нормативної лексики (медичної термінології);

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Культура мовлення та етикет лікаря» є - навчати студентів бездоганно володіти своєю мовою із дотриманням норм культури мовлення;

- Виробити у студентів стійке розуміння того, що добірна мова — це важлива професіограма лікаря.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Культура мовлення та етикет лікаря» є:

- усвідомити сутність культури мови та мовного етикету;

- виробити навички не лише правильного, а й майстерного вживання мовних засобів відповідно до конкретної комунікативно-фахової ситуації;

- вміти виявляти і коректно виправляти помилки, які збіднюють і спотворюють мову поданих проблемних мовленнєвих ситуаціях.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результат навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

інтегральна: здатність розв'язувати складні практичні проблеми і завдання в процесі навчання;

загальні: здатність навчатися; здатність продукувати нові ідеї (творчість); здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел; здатність до професійного (усного та письмового) спілкування фаховою мовою; здатність до безперервного навчання та саморозвитку, самостійної праці.

спеціальні (фахові, предметні): професійні знання, вміння та навички фахового спілкування, володіння вербальними та невербальними засобами вираження думки.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№з/п	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
	Власне мовна компетентність	Знання базових мовознавчих понять, з основних розділів сучасної української літературної мови	Базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, орфографічні	Внутрішня потреба вивчати і спілкуватися в професійному середовищі українською мовою як рідною, державною	Досвід самостійної предметної діяльності – навчально-пізнавальної, аналітичної, синтетичної та ін., здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку
	Мовленнєві компетентності	Знання базових мовленнєвознавчих понять	Уміння використовувати засоби мови залежно від стилю мовлення; уміння редагувати власне та чуже мовлення	Здатність реалізувати задум у процесі мовленнєвої діяльності	Здатність до контролю, самоконтролю, результатів мовленнєвої діяльності
	Комунікативні компетентності	Знання мовних і немовних засобів і способів для висловлення думок, почуттів у різних сферах спілкування	Уміння доцільно використовувати засоби мови в практиці живого спілкування; уміння комунікативно виправдано	Здатність встановлювати і підтримувати контакт із співрозмовником, змінювати мовленнєву поведінку залежно від комунікативно	Досвід особистої відповідальності за власну комунікативну поведінку, вимогливість до свого мовлення

			добирати вербальні і невербальні засоби для формулювання думок	ї ситуації	
--	--	--	--	------------	--

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: ”Культура мовлення та етикет лікаря”

Результати навчання для дисципліни: _____

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЄКТС.

Програма структурована у модулі:

3. Тематичний план лекцій

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Загальні поняття культури мови та мовного етикету.	2
2.		2
	Всього	2

4. Тематичний план практичних (семінарських) занять

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Поняття культури мови. Культура в мові і культура мови.	2
2.	Мораль і моральність медичного працівника.	2
3.	Культура усного спілкування медиків: загальні вимоги та жанрово-видові особливості.	2
4.	Мовні засоби підсилення комунікативної виразності лікаря	2
5.	Лікарський етикет як основа міжособистісної взаємодії.	2
6.	Основні форми колективного спілкування. Культура ведення фахових засідань у медичних установах, конференцій, дискусій, дебатів тощо.	2
7.	Орфоепія і культура усного мовлення.	2
8.	Позавізуальне спілкування: етичні аспекти ведення телефонної розмови та використання мобільних телефонів.	2
9.	Особливості культури писемного мовлення лікаря. Найтипівіші помилки.	2
10.	Культура наукового мовлення медика як основа ефективності пошукової діяльності.	20

5. Тематичний план самостійної роботи студентів

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин	Вид контролю
1.	Мовна толерантність людини.	2	Поточний контроль на практичних
2.	Києво-Могилянська академія як засадничий заклад формування культури спілкування.	2	

3.	Вплив культури мовлення на стан економічного та політичного розвитку країни.	2	заняттях
4.	Культура мови і духовність народу.	2	
5.	Культура мови і національна самосвідомість.	2	
6.	Культура мови без меж і кордонів.	2	
7.	Поняття “гуманістичної етики” у медицині.	2	
8.	Етика спілкування наших предків.	2	
9.	Імідж як чинник культури мовлення.	2	
10.	Правила мовної поведінки у медичній установі.	2	
11.	Співвідношення змісту мовлення і мовних засобів і культура мови.	2	
12.	Культура досконалого фахового мовлення медика-фахівця.	2	
13.	Ефективність мовних засобів для культури мови лікаря.	2	
14.	Культура мови у різних моделях спілкування.	2	
15.	Культура спілкування людини як діяльність спілкування.	4	
16.	Інтерактивний аспект спілкування через окремі компоненти спілкування у процесі спільної діяльності медичних працівників.	4	
17.	Вербальна терпимість і вербальна агресія медика.	2	
18.	Мовний мікрокосм лікувальної установи.	2	
19.	Мовна поведінка керівника медичної установи.	2	
20.	Фахова бесіда як форма мовленнєвої комунікації.	2	
21.	Писемне мовлення людини. Культура ведення основних медичних документів.	2	
22.	“Лікарю, вилікуй себе сам!” (ще раз про текстові мовні помилки).	4	
23.	Колективне спілкування у медичних установах. Різновиди. Особливості ведення.	4	
24.	Культура наукової мови медика.	2	
25.	Мовні і мовленнєві ознаки медичної науки.	2	
26.	Продуктивні різновиди мовленнєвої діяльності медика-науковця.	2	
27.	“Бо то не просто мова, звуки” (за Тичиною).	2	
28.	Мовна культура визнаного існування.	2	
29.	Позавізуальне спілкування: види, особливості культури мовлення.	2	
30.	Мовна культура і мовленнєвий етикет.	2	
31.	Сучасна мова і її шанси на виживання.	2	

6. Індивідуальні завдання — не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання **наочний**, тематично-, візуалізації, метод експериментування, рольові ігри, інтерактивний метод в професійно-медичній дискусії.

Необхідно представити систему організації занять, використання інтерактивних методів, навчальні технології, що використовуються для передачі та засвоєння знань, умінь і навичок.

8. Методи контролю: поточний контроль на практичних заняттях, де студент виконує тестові завдання, відкриті міні-контрольні роботи, вирішує індивідуальні завдання на картках та в усних відповідях на запитання, а також самостійно готує систему власних запитань-відповідей до пропонованої теми заняття.

Розділ має містити викладення змісту та технології оцінювання знань студентів, а саме — перелік усіх видів робіт, що зобов'язаний виконати студент під час проведення поточного, підсумкового контролю, самостійної роботи, індивідуальних завдань та критерії їх оцінювання.

В розділі вказуються:

- Види контролю (поточний і підсумковий)
- Форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану (залік, диференційований залік, екзамен)
- Критерії оцінювання студент повинен володіти опрацьованим матеріалом не менше, ніж на 70%, вміти вирішувати пропоновані модельовані завдання, знаходити правильні речення.

9. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу (необхідно описати форми проведення поточного контролю під час навчальних занять за 4-ри бальною (національною) шкалою). Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

10.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (національною). При цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

10. Форма підсумкового контролю успішності навчання (залік)

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на **практичних**, семінарських або лабораторних заняттях. Семестровий залік з дисципліни проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

11. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

“ Культура мовлення та етикет лікаря ”

Для дисциплін формою підсумкового контролю яких є залік:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 200}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну (національну) шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

12. Методичне забезпечення (навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних (для занять, завдання для лабораторних робіт, теми для самостійної роботи, питання, задачі або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів, комплексної контрольної роботи, після атестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни).

СИСТЕМА ЗАПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1.	Українська мова як код нації.
2.	Проблема державної української мови.
3.	Різномовна політика вияв національної політики взагалі : історія і сучасні проблеми.
4.	Культура мови як мовознавче поняття.
5.	Основні вимоги до культури мови.
6.	Культура писемної мови : елементарні вимоги.
7.	Культура мови і культура в мові: з'ясуйте різницю.
8.	Українська медична термінологія.
9.	Українська фонетика як вияв ментальності українця.
10.	“Звукове тло” української мови- характерна риса культури мови.
11.	Культура мовленнєвого потоку людини.
12.	Явища підсилення комунікативної виразності мови лікаря.
13.	Засоби підсилення комунікативної виразності мови лікаря.
14.	Невербальні засоби культури мовлення.
15.	Найчастіші труднощі правильного вживання слова.
16.	Найчастіші труднощі правильного написання слова.
17.	Труднощі медичної комунікації.
18.	Основні комунікаційні моделі в медичних установах (фармацевтичних, лікувальних, поліклінічного типу і т.ін.)
19.	Володіння мовним и нормами — запорука дотримання культури мовлення.
20.	Правильне наголошення слів і культура мови.

13. Рекомендована література

Основна (Базова)

1. Гайванюк Н. Етнопсихологічні особливості етикетних висловлень буковинців у XIX ст. //Матеріали III Міжнародної історико-краєзнавчої наукової конференції, присвяченої 120-

річчю заснування Чернівецького університету (29 вересня-1 жовтня 1995 р.) Чернівці : Рута, 1995. С.112-115.

2. Дзюба Іван. Національна культура як чинник майбуття України // Дзюба Іван. Починаємо з поваги до себе : Статті, доповіді. - К.: Просвіта, 2002.

3. Ковалевська Т.Ю. Емпатичні конструкти впливових контекстів // Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки. Вип 24. Черкаси : ЧДУ, 2001. С. 120-126.

4. Малахов В.А. Етика. Курс Лекцій. Навч.посібник для студентів вищих навч.закладів. 3-є вид. К. : Либідь, 2001.

Допоміжна

1. Бас-Кононенко О. В. Українська мова. Теорія, завдання, тести : [навч. посібник] / О. В. Бас-Кононенко, Л. П. Гнатюк. – К. : Знання, 2014. – 405 с.

2. Козаченко Г. В. Українська мова за професійним спрямуванням : [навч. посібник] / Г. В. Козаченко. – К. : ВСВ «Медицина», 2013. – 336 с.

3. Левченко О.П. Науковий стиль: культура мовлення: [навчальний посібник] / О.П. Левченко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 204 с.

4. Лисенко Н.О. Культура наукової мови: [навчальний посібник] / Н.О. Лисенко, Н.В. Піддубна, О.О. Тележкіна. – Х.: Тім Пабліш Груп, 2015. – 224 с.

5. Микитюк О. Р. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма : [навч. посібник] / О. Р. Микитюк. – 2-ге вид., доповн. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. – 440 с.

6. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 2013. – 360 с.

7. Тетарчук І.В. Українська мова за професійним спрямуванням : [навчальний посібник для підготовки до іспитів] / І.В. Тетарчук, Т.Є. Дяків. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 186 с.

8. Шутак Л.Б. Культура професійного спілкування: контрольні вправи і тестові завдання : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, А.В. Ткач, Г.В. Навчук. – Чернівці : Видавництво БДМУ, 2012. – 182 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Державна мова – мова професійного спілкування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stud24.ru/>.

2. Державна мова – мова професійного спілкування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.studopedia.info/>.

3. Культура писемного ділового мовлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.linguistika.com.ua>.

4. Луковенко Т. Явище паронімії в українській мові [Електронний ресурс] / Т. Луковенко. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15353/1/27-123-126.pdf>.

5. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Українська медична термінологія в професійному спілкуванні. Лексико-стилістичні норми. Словники у професійному спілкуванні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовної культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intranet.tdmu.edu.ua/>.

6. Нормативно-директивні документи МОЗ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua/?nav=8>.

7. Трач-Росоловська С. В. Недоліки в оформленні та веденні медичних карт стаціонарного та амбулаторного хворого та їх значення для судово-медичної практики [Електронний ресурс] / С. В. Трач-Росоловська // Шпитальна хірургія. – 2013. – №4. – С. 99-102. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/shpkhir_2013_4_28.pdf.

8. Туровська Л. В. Термінологія і мова спеціального призначення: зони перетину [Електронний ресурс] / Л. В. Туровська. – Режим доступу: http://term_in.org/goods/15-1-1-1/category/id110/

